

હેન્ડલુમ માર્ક

ખાતરીપૂર્ણ મૌલિકતા

*વિકાસ આયુકત (હેન્ડલુમ)ની કચેરી
કાપડ મંત્રાલય, ભારત સરકાર*

હેન્ડલુમ માર્ક સ્કીમ:

પૂર્વ ભૂમિકા:

હાથવણાંટનું કાપડ ભારતના સમૃદ્ધ સાંસ્કૃતિક વારસાનું એક શાશ્વત પાસું છે. એક આર્થિક પ્રવૃત્તિ તરીકે, હાથવણાંટ ક્ષેત્ર, લોકોને આજીવિકા પુરી પાડવામાં, માત્ર કૃષિ પછીનું જ બીજું સ્થાન ધરાવે છે. એક અંદાજ મુજબ હાથવણાંટ ઉદ્યોગ પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષરૂપે 65 લાખ જેટલા લોકોને રોજગારી પુરી પાડે છે અને ભારતભરમાં 35 લાખ જેટલી શાળ (લૂમ્સ) આવેલી છે. વર્ષ 2005-06 દરમિયાન હાથવણાંટના કાપડનું કુલ ઉત્પાદન અંદાજે 61.88 કરોડ ચો.મી. જેટલું હતું અને જેમાં હાથવણાંટ, મિલ અને પાવરલૂમ ક્ષેત્રનો સમાવેશ થતો હતો તેવા કાપડના કુલ ઉત્પાદનમાં હાથવણાંટના કાપડનું યોગદાન 16 ટકા જેટલું હતું.

એવી ધારણા છે કે વધતી જતી વસ્તી અને સમૃદ્ધિ સાથે આંતરિક અને આંતરરાષ્ટ્રીય બજારનું કદ વિસ્તૃત બનશે અને માથાદીઠ વપરાશમાં વધારો થશે. નાના જથ્થામાં માલનું વેપારી ધોરણે ઉત્પાદન કરવાની, નવીનતા પ્રત્યે તેમના ખુલ્લાપણાંની, નવી ડિઝાઇન અપનાવવાની, પુરવઠાકારોની જરૂરિયાતોની સાથે અનુકુલનશીલતા અને અદ્ભુત વિશિષ્ટ ડિઝાઇનના સર્જનની ક્ષમતાને લીધે આ ક્ષેત્ર પાવરલૂમ અને મિલ્કક્ષેત્રો કરતા સરસાઇ ધરાવે છે.

હાથવણાંટ ક્ષેત્ર સામે ઘણા પડકારો છે. હાથસાળ ઉપર વણાંટની કામગીરી મુખ્યત્વે સુતરાઉ કાપડ અંગેની હોય છે, જ્યારે ભવિષ્યમાં યાનના વપરાશની પદ્ધતિ સુતરાઉ અને અન્ય કાપડની વચ્ચે સરખા ભાગે વહેંચાયેલી રહેવાની ધારણા છે. ટેકનોલોજીકલ વિકાસ સાથે, હાથવણાંટની પ્રોડક્ટનું, ઘણી ઓછી કિંમતે પાવરલૂમ્સ ઉપર વધુને વધુ પ્રમાણમાં અનુકરણ કરવામાં આવે છે. સમગ્ર કાપડ ઉદ્યોગનાં સમાન નિકાસ માટે પરિસ્થિતિ સર્જવાના સરકારના પ્રયાસો છે ત્યારે સાથે સાથે સરકાર એ પણ સુનિશ્ચિત કરવા માંગે છે કે, બીનજરૂરી રીતે પાવરલૂમ્સ અને મિલો દ્વારા અતિક્રમણ કરવામાં ન આવે તેવા હાથવણાંટ માટેના ચોક્કસ ક્ષેત્રો સ્પષ્ટ કરવામાં આવે અને તેનું સિમાંકન કરવામાં આવે.

હેન્ડલુમ માર્ક:

હાથવણાંટ માટેના વિકાસ આયુક્તની કચેરી, ભારત સરકાર વણકરોના હિત અને કલ્યાણની સુરક્ષા માટે અનેક વિકાસકીય યોજના અને કાર્યક્રમોનો અમલ કરી રહી છે. હેન્ડલુમ પ્રોડક્ટસને એક સામુહિક ઓળખ પુરી પાડે અને જેનો માત્ર હાથવણાંટના ઉત્પાદનો પ્રચલિતો બનાવવા માટે જ નહીં પરંતુ ખરીદવામાં આવી રહેલી પ્રોડક્ટ ખરેખર હાથવણાંટની છે તેવી ખરીદનારને બાંહેધરી આપવા માટે પણ ઉપયોગ થઇ શકે તેવા હેન્ડલુમ માર્ક ને દાખલ કરવાની વિચારણા

છે. ઉપરાંત, આ બાબત પ્રોડક્ટ અથવા ઉત્પાદકને સ્પષ્ટ કરવામાં એક વિશિષ્ટ નામ પુરુ પાડશે. આથી હેન્ડલુમ માર્ક, એ સ્પષ્ટતા સાથે પ્રોડક્ટની ઓળખ આપવા માટે અને તેને સ્પર્ધાથી જુદુ પાડવા અને ગ્રાહકો સાથે જોડવા માટેના એક શક્તિશાળી સર્જનાત્મક કાર્યનું ચિહ્ન બની રહેશે.

હેન્ડલુમ માર્કનું સર્જન કરવાની કામગીરી અમદાવાદની નેશનલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ ડિઝાઇનને સોંપવામાં આવી હતી. લોગોનું સ્વરૂપ તાણાવાણાના ઇન્ટરલોકીંગમાંથી લેવામાં આવ્યું હતું. આ દોરા સહયોગાત્મક સંસ્થાઓ દર્શાવે છે અને તેમના ઇનપુટ અને વણકરોનું કૌશલ્ય દર્શાવે છે. તેમની વચ્ચેની આંતરક્રિયા એક ગાઢ માળખુ રચે છે. તાણાવાણાને ત્રિપરીમાણીય ચોરસ રચવા માટે આકાર આપવામાં આવે છે.

આ માર્ક બે સ્વરૂપે છે. એક આંતરિક ઉપયોગ માટે: તેમાં હેન્ડલુમ શબ્દ લોગોની નીચે લખવામાં આવ્યો છે. અને બીજુ આંતરરાષ્ટ્રીય માર્કેટીંગ માટે જેમાં એ જ લોગોમાં એન્ડ શબ્દ તેની નીચે લખવામાં આવેલા ઇન્ડિયા શબ્દમાં વણી લેવામાં આવ્યો છે.

આ યોજનાને સમર્થન આપતા નીતિ વિષયક પગલાં

7મી એપ્રિલ 2006નાં રોજ જાહેર કરવામાં આવેલ વિદેશ વ્યાપાર નીતિ 2004-2009ની વાર્ષિક પૂર્તિમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે, આ યોજના મૂલ્યવર્ધિત મત્સ્ય અને ચર્મ ઉત્પાદનો, સ્ટેશનરી આઇટેમ્સ, ફાયર વર્ક્સ, રમત ગમતના સાધનો, હેન્ડલુમ માર્ક ધરાવતી હેન્ડલુમ પ્રોડક્ટ અને હસ્તકલાની વસ્તુઓ જેવી નિર્દિષ્ટ પ્રોડક્ટ્સનાં નિકાસ ટર્ન ઓવરનાં 50 ટકા રકમ માટે નિકાસના એક્ઝોબી મૂલ્યનાં 2.5 ટકા જેટલી ડ્યુટી ક્રેડીટની સુવિધા આપે છે.

હેન્ડલુમ માર્કનું વર્ણન:

ટ્રેડ માર્ક એક્ટ, 1999 હેઠળ ટ્રેડ માર્કના પ્રમાણપત્રની નોંધણી માટે તેમજ કોપીરાઇટ એક્ટ, 1957 હેઠળ કોપીરાઇટની નોંધણી માટે અરજીઓ કરવામાં આવી છે. દરેક લેબલને પાછળની બાજુએ સરળ ઓળખ/વર્ગીકરણ માટે અંકિત કરવામાં આવી છે. દા.ત. ડીએફ ત્યારપછી આંતરિક વેચાણ માટે કાપડ માટેનો કોડ નંબર, ડીએમ અને તેના પછી આંતરીક વેચાણ માટે તૈયાર કપડા માટેનો કોડ નંબર, ઇએફ અને ત્યારપછી નિકાસ માટેના કાપડ માટેનો કોડ નંબર અને ઇએમ અને ત્યારપછી નિકાસ માટેના તૈયાર કપડાં માટેનો કોડ નંબર.

લેબલ લગાવવાની રીત:

હાથ વણાંટના કાપડમાંથી તૈયાર કરવામાં આવેલ દરેક તૈયાર વસ્તુઓ અને દરેક કપડાં ઉપર એક લેબલ લગાવવામાં આવશે. વપરાશકર્તા ટેગગન અથવા સ્ટીચીંગ દ્વારા લેબલ લગાવવાનો વિકલ્પ ધરાવી શકે છે. હાથવણાંટના કાપડના કિસ્સામાં કાપડના અંદરનાં છેડે (થાણ) એક લેબલ લગાવવામાં આવશે. જ્યારે ગ્રાહકને છુટક રીતે કાપડનું વેચાણ કરવામાં આવે ત્યારે રીટેલર કાપડના કટપીસ ઉપર લેબલ લગાવશે.

અવકાશ:

આ યોજના હાથવણાંટના તમામ કાપડ અને તેમાંથી બનાવેલી પ્રોડક્ટ્સને આવરી લે છે. હેન્ડલુમ માર્ક યોજના સમગ્ર દેશમાં અમલી બનશે. વ્યક્તિગત વણકરો, સર્વોચ્ચ પ્રાથમિક હાથવણાંટ વણકર સહકારી મંડળીઓ, માસ્ટર વિવર્સ, હેન્ડલુમ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન, રીટેલર્સ અને નિકાસકારો આ યોજનામાં ભાગ લેવા અને તેના લાભો મેળવવા પાત્ર છે.

ઉદ્દેશો:

- આંતરિક તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં હેન્ડલુમ પ્રોડક્ટને ઉત્તેજન આપવું.
- ગ્રાહકોને પ્રોડક્ટના મુળ વિશેની સચ્ચાઈ વિશે ખાતરી પુરી પાડવી.
- હાથવણાંટના વણકરોના આંતરરાષ્ટ્રીય બજાર સાથેનાં સંપર્કો સુધારવા.
- હેન્ડલુમ પ્રોડક્ટ માટે સપ્લાય ચેન સુદ્રઢ બનાવવી.
- આંતરીક તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં હેન્ડલુમ પ્રોડક્ટ માટે સારા બજાર મેળવવા.
- હાથવણાંટના વણકર સમુદાયની આવકમાં વધારો કરવો.
- હાથવણાંટના વણકરો માટે સમગ્ર વર્ષ માટે અવિરત કામગીરી શક્ય બનાવવી.
- હેન્ડલુમના પુરવઠા અને વણકરો અંગે ડેટાબેઝ તૈયાર કરવો કે જે ભારત સરકાર દ્વારા અમલ કરવામાં આવેલી વર્તમાન યોજનાઓ દ્વારા વણકરોને સહાય કરવામાં મદદરૂપ બનશે તેમજ ભાવિ યોજનાઓ ઘડવામાં મદદરૂપ બનશે.

આ યોજનાનું અમલીકરણ:

સમગ્ર દેશમાં હેન્ડલુમ માર્ક યોજનાના અમલીકરણ માટે અમલીકરણ સંસ્થા તરીકે ટેક્ષ્ટાઇલ કમિટીને આ કામગીરી સોંપવામાં આવી છે.

હેન્ડલુમ માર્ક મેળવવા માટેની પદ્ધતિઓ:

- ટેક્ષ્ટાઇલ કમીટીની કચેરીઓમાંથી અરજીપત્રકો મેળવી શકાશે.
<http://textilescommittee.nic.in/>

- આ યોજનાનો દૂરપયોગ અટકાવવા માટે, વ્યક્તિગત વણકરો, માસ્ટર વિવર્સ, સર્વોચ્ચ અને પ્રાથમિક હાથવણાંટ વણકર સહકારી મંડળીઓ, હેન્ડલુમ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન, હેન્ડલુમ રીટેલર્સ અને નિકાસકારોની સ્થળ ઉપર ચકાસણી કર્યા બાદ અરજદારોની નોંધણી કરવામાં આવશે.
- સાચા હાથવણાંટના વણકરો, માસ્ટર વિવર્સ, મંડળીઓ, રીટેલર્સ અને નિકાસકારોની, જરૂરી ફીની ચુકવણી કરતા નોંધણી કરવામાં આવશે અને ત્યારબાદ એક કરાર ઉપર સહી-સિક્કા કરવામાં આવશે.
- નિકાસકારો સિવાય અંદજીત વાર્ષિક ઉત્પાદન અને વેચાણનાં આધારે લેબલ પુરા પાડવામાં આવશે. (ત્રિમાસીકીના ધોરણે)
- નિકાસકારોના કિસ્સામાં, પ્રારંભિક ચકાસણી, આગલા વર્ષની કામગીરી અંગે ચાર્ટડ એકાઉન્ટન્ટના પ્રમાણપત્રના આધારે કરવામાં આવશે.

અનુ. નં.	વપરાશકારોનું વર્ણન	નોંધણી ફી (વાર્ષિક)
1	વ્યક્તિગત હાથવણાંટ વણકર	25/-
2	માસ્ટર હેન્ડલુમ વિવર	500/-
3	પ્રાથમિક હાથ વણાટ વણકર સહકારી મંડળી	2000/-
4	સર્વોચ્ચ હાથવણાંટ વણકર સહકારી મંડળી અને હેન્ડલુમ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન	5000/-
5	ટ્રેડર્સ / રિટેલર્સ (આંતરિક બજાર)	5000/-
6	ઉત્પાદક નિકાસકાર (નિકાસ બજાર)	10000/-
7	મર્ચન્ટ એક્સપોર્ટર (નિકાસ બજાર)	10000/-
8	અન્ય	500/-

લેબલની કિંમત:

હેન્ડલુમ માર્કના લેબલ્સ પોલિયેસ્ટર ટેફેટા મટીરીયલ ઉપર બનાવવામાં આવ્યા છે. આંતર રાષ્ટ્રીય ખરીદનારાઓની પર્યાવરણલક્ષી જરૂરીયાતોની કાળજી રાખતા 100 ધોરણો માટે યોગ્ય રીતે પ્રમાણિત એવા સ્રોત પાસેથી આવા લેબલ મેળવવામાં આવશે. દરેક લેબલની કિંમત રૂ.0.60 પૈસા રહેશે. નોંધાયેલા વપરાશકારો તેમના નક્કી કરવામાં આવેલા ઉત્પાદન/વેચાણની ક્ષમતા મુજબ લેબલ્સ ખરીદવા માટે પાત્ર બનશે.

અમલીકરણના પગલાં

- અધિકારીઓની ટીમ દ્વારા સમયાંતરે તપાસ ઓડિટ.
- બજારમાંથી સેમ્પલની ખરીદી દ્વારા પણ હેન્ડલુમ માર્ક પ્રોડક્ટસની અસાંયોગિક ચકાસણી કરવામાં આવશે.
- મર્ચન્ટ એક્સપોર્ટર, રીટેલર્સ વગેરેની હેન્ડલુમ પ્રોડક્ટ પુરી પાડતી વખતે, ઉત્પાદકો માટે અન્ય સંબંધિત વ્યાપારી દસ્તાવેજો સાથે, પ્રોડક્ટ હેન્ડલુમ્સ ઉપર ઉત્પાદિત કરવામાં આવી હોવા અંગેની એક સ્વ પ્રમાણપત્ર બિડવાનું રહેશે.
- ઉપરાંત, હેન્ડલુમ માર્કના દૂરપયોગ માટે, ટેક્ષટાઇલ કમીટી અને નોંધાયેલા વપરાશકાર વચ્ચે કરવામાં આવેલા કરારમાં દંડની કલમો રહેશે.

પ્રથમ કલમ, પ્રાથમિક તપાસ બાદ વપરાશકારોની નોંધણી રદ કરે છે: અને તે બાબત લેબલ્સનો વધુ પુરવઠો પુરા પાડવાનું તાત્કાલિક અટકાવવામાં પરીણમશે.

બીજી કલમ મુજબ ટ્રેડમાર્ક એક્ટ 1999નાં પ્રકરણ 12માં આપવામાં આવેલી જોગવાઈઓ મુજબ વ્યક્તિઓ / એકમો સામે પગલાં લેવામાં આવશે, કે જેમાં 6 મહિનાથી ઓછી નહીં પરંતુ જે 3 વર્ષ સુધી લંબાવી શકાશે તેટલી મુદત સુધી જેલની સજાનો અને રૂ.50000/-થી ઓછો નહીં પરંતુ જે 2 લાખ રૂપિયા સુધી વધારી શકવામાં આવે છે તેવા દંડનો તેમજ બીજી વખત અને ત્યારપછીની દોષિત ઠરવા અંગે વધારે દંડનો સમાવેશ થાય છે.

ત્રીજી કલમ મુજબ, કોપીરાઇટ એક્ટ 1957ના પ્રકરણ 13માં આપવામાં આવેલ જોગવાઈઓ મુજબ વ્યક્તિઓ / એકમો સામે પગલાં લેવાશે. આવી સજાનો પ્રકાર ટ્રેડમાર્ક એક્ટ 1999ની સજા જેવો જ છે.

ગ્રાહક સમસ્યા:

હેન્ડલુમ માર્કનું લેબલ ધરાવતી પ્રોડક્ટની અધિકૃતતા વિશે કોઈપણ શંકા ધરાવતા કોઈપણ ગ્રાહક, બિલ અને કોડ નંબરની નકલ સાથે ટેક્ષટાઇલ્સ કમિટીનો સંપર્ક કરી શકે છે. કારણોને આધારે, ટેક્ષટાઇલ કમીટી, ટ્રેડમાર્ક એક્ટ, 1999 મુજબ વપરાશકારો સાથે કરવામાં આવેલી સમજૂતી અનુસાર પગલા લેશે. ગ્રાહક પણ ગ્રાહક અદાલતોનો સંપર્ક કરવાનો વિકલ્પ અપનાવી શકે છે. આવી બાબતને મીડિયામાં વ્યાપક પ્રસિદ્ધિ આપવામાં આવશે.

અમલકર્તા સંસ્થા, ટેક્ષટાઇલ કમીટી વિશે:

ટેક્ષટાઇલ કમીટીએ, ભારતીય કાપડ ઉદ્યોગમાં ગુણવત્તાને પ્રોત્સાહન આપવાની કામગીરી સાથે 1963માં સંસદના કાયદા હેઠળ રચવામાં આવેલી એક કાયદેસરની સંસ્થા છે. તે 600 કર્મચારીઓની મદદથી દેશભરમાં આવેલી 31 કચેરીઓ દ્વારા સેવાઓ પુરી પાડે છે. તેના 400 કર્મચારીઓ ટેકનિકલ ડ્રજિએ ક્વોલિફાઇડ છે. આવી કચેરીઓ નીચેના સ્થળે આવેલી છે.

મેમ્બર – સેક્રેટરી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

પી. બાલુ રોડ, પ્રભાદેવી ચોક,

પ્રભાદેવી, મુંબઈ – 400 025.

ટેલિ. 91-22-66527507, 66527500 (બોર્ડ)

ફેક્સ 91-22-66527509

Email: secy@giasbm01.vsnl.net.in

Web site: <http://textilescommittee.nic.in/>

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી:

અંકુર, દીનબાઇ ટાવરની સામે, મીરઝાપુર રોડ,

લાલ દરવાજા, અમદાવાદ – 380 001. (ગુજરાત)

ટેલીફોન 91-79-25507612

ફેક્સ 91-79-25507633

Email: tcabd@eth.net

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

એફકેસીસીઆઇ, ડબલ્યુટીસી બિલ્ડિંગ, 1લો માળ, કમ્પે.

વ્હોડા રોડ, બેંગ્લોર – 560 009 (કર્ણાટક)

ટેલિ: 91-80-22261401/22208010

ફેક્સ: 91-80-22261401

Email: tcblr@vsnl.net

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

ઓરિસ્સા સ્ટેટ હેન્ડલુમ ડેવલપમેન્ટ કોર્પો. લિ.

હસ્તાના ભવન, જનપથ, યુનિટ-11,

ભુવનેશ્વર-7510022 (ઓરિસ્સા)

ટેલિ. 91-674-2543723, Email: tcbbsr@sify.com

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

નોર્થ વિંગ, 1લો માળ, ટીએનએસસી બોર્ડ કોમ્પ્લેક્સ,

212, આરકે મુદ્ર રોડ, મ્લાયાપોર,

ચેન્નાઇ – 600004. (ટી.એન.)

ટેલિ. 91-44-24610887/5901/24640240

ટેલિફોન: 91-44-24615901

Email: tc_chennai@satyam.net.in

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

રાજ ચેમ્બર્સ, 978-એ, થાડેગામ રોડ,

કોઇમ્બતૂર – 641 002. (તમિલનાડુ)

ટેલિ. 91-422-2473094, 2478758

ફોન: 91-422-2472689

Email: tccbe@eth.net

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

3/108, એમજી રોડ, (મેઇન રોડ)

એકામ્બરાકુપ્પમ – 517 592

નાગેરી મન્ડલમ, ચિત્તોર જીલ્લો (એ.પી.)

ટેલિ. 91-8577-234619

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

એ. પી. કોટન એસોસિએશન બિલ્ડિંગ,

લક્ષ્મીપુરમ મેઇન રોડ,

ગન્ટુર (આંદ્રપ્રદેશ)

ટેલિ. 91-863-221 8951

ફોન: 91-863-235-9659

Email: tcguntur@sify.com

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી
ક્વોલિટી કન્ટ્રોલ ઓફિસ બિલ્ડીંગ, ૨જો માળ,
ઇન્ડસ્ટ્રીયલ એસ્ટેટ, બામુનીમ્યાડેન,
ગ્વાહાટી – ૭૮૧ ૦૨૧ (આસામ)
ટેલિ. ૯૧-૩૬૧-૨૬૫૩૦૨૦
Email: tcguwahati@sify.com

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી
રો-હાઉસ નં.૩, ૬-૩-૨૪૭ મહેશ્વરી ટાવર,
બંજારા હિલ, રોડ નં.૧,
હૈદરાબાદ – ૫૦૦ ૦૩૪ (એ.પી.)
ટેલીફોન: ૯૧-૪૦-૨૩૩૨ ૭૧૫૩
Email: tchyd@vsnl.net

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી
હોલ નં.૧, વોર્ડ નં.૧૦, રાજારામ સ્ટેડિયમ,
શિવાજીના પુતલાની પાસે,
ઇચ્છાલકરનજી-૪૧૬ ૧૧૫. (મહારાષ્ટ્ર)
ટેલી. ૯૧-૨૩૦-૨૪૨૦૮૩૮

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી
સી-૧, એફ-ટાઇપ, ઇન્દીરા કોમ્પ્લેક્ષ, વિકાસ ટાવર,
નવલખા, ઇન્દોર – ૪૫૨ ૦૦૧. (એમ.પી.)
ટેલિ.૯૧-૭૩૧-૨૪૦-૧૨૪૩
Email: tcindore@vsnl.net

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી
એન-એસ-ઓ-૨, નહેરૂ પેલેસ, ટોન્ક રોડ,
જયપુર – ૩૦૨ ૦૧૫ (રાજસ્થાન)
ટેલિ. ૯૧-૧૪૧-૨૭૪૩૪૫૩, ૫૧૦૫૨૩૪
ફોન ૯૧-૧૪૧-૨૪૦ ૩૦૨૦
Email: tcjaipur@sancharnet.in

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી
ક્રિશ્ના કૃપા, પ્લોટ નં. 48, 11 પાલ રોડ,
સરદાર પુરા, જોધપુર – 342 003. (રાજસ્થાન)
ટેલિ અને ટેલિફોન: 91-291-2610578
Email: jodhpurtc@sancharnet.in

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી
પ્લેટીનમ સેન્ટર, 2જો માળ, બેન્ક રોડ,
કન્નાર – 670 001. (કેરલા)
ટેલિફોન: 91-497-2706390
Email: cnn_tccan@sancharnet.in

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી
117/ક્યુ/52, શારદા નગર,
(કાકાડો) સિન્ડીકેટ બેંકની પાસે,
કાનપુર – 208 025 (યુપી.)
ટેલી 91-512-258 2458, 258 1464
ફોન: 91-512-2582458
Email: tckanpur@tol.net.in

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી
કે વી આર કોમ્પ્લેક્સ, 2જો માળ, 21-જે
80 ફીટ રોડ, કરૂર 639 002. (ટી.એન)
ટેલી. 91-4324-238610
ફોન: 91-4324-274871
Email: kru_tckarur@sancharnet.in

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી
બ્લોક – જીએન, પ્લોટ – 38/3, સેક્ટર-5,
સોલ્ટ લેક, કોલકત્તા – 700 091.
ટેલી. 91-33-23575202, 23575155
ફોન: 91-33-23575202
Email: tccal2@vsnl.net

ਰੀਯੂਨਲ ਓਫ਼ੀਸ ਓਫ਼ ਧੀ ਟੇਕਸਟਾਈਲ ਕਮੀਟੀ

48ਐ ਟਾਗੋਰ ਨਗਰ, ਸੀਵੀਲ ਲਾਓਨਸ,

ਲੁਧਿਆਣਾ – 141 001 (ਪੰਜਾਬ)

ਟੇਲੀ.91-161-2305635

ਫ਼ੋਕਸ 91-161-2304906

Email: tcludhiana@satyam.net.in

ਰੀਯੂਨਲ ਓਫ਼ੀਸ ਓਫ਼ ਧੀ ਟੇਕਸਟਾਈਲ ਕਮੀਟੀ

11-ਐ, ਜਵਾਹਰ ਰੋਡ,

ਵਡਮਾਲਾਯਨ ਹੋਸਪਿਟਲ ਪਾਸੇ,

ਯੋਫ਼ੀਕੁਲਮ, ਮਦੁਰਾਓ – 625 002. ਟੀਐਨ

ਟੇਲੀਫ਼ੋਕਸ – 91-452-2535748/58

Email: tcmadurai@satyam.net.in

ਰੀਯੂਨਲ ਓਫ਼ੀਸ ਓਫ਼ ਧੀ ਟੇਕਸਟਾਈਲ ਕਮੀਟੀ

ਐਨੰਟਾਵਨ, 1ਲੋ ਮਾਯ, 744, ਡਐਲਯੁਐਯਸੀ ਰੋਡ,

ਧਰਮਪੋਠ, ਨਾਗਪੁਰ- 440 010.

ਟੇਲੀਫ਼ੋਕਸ-91-712-256 1564

Email: tcnagpur@nagpur.dot.net.in

ਰੀਯੂਨਲ ਓਫ਼ੀਸ ਓਫ਼ ਧੀ ਟੇਕਸਟਾਈਲ ਕਮੀਟੀ

36, ਡੋਮਯੂਨੀਟੀ ਸੇਨਟਰ, ਓਸਟ ਓਫ਼ ਕੈਲਾਸ,

ਨਯੁ ਟਿਲ੍ਹੀ – 110 065.

ਟੇਲੀਫ਼ੋਕਸ: 91-11-26483476

Email: tcdek@vsnl.net

ਰੀਯੂਨਲ ਓਫ਼ੀਸ ਓਫ਼ ਧੀ ਟੇਕਸਟਾਈਲ ਕਮੀਟੀ

41, ਡੋਮਯੂਨੀਟੀ ਸੇਨਟਰ, ਫ਼ੋਕ-1

ਨਾਰਾਯਨ ਓਨਸਟ੍ਰੀਯਲ ਐਰਿਯਾ,

ਨਯੁ ਟਿਲ੍ਹੀ – 110 028.

ਟੇਲੀ: 91-11-25799455

ਫ਼ੋਕਸ: 91-11-25893241

Email: tcdek@vsnl.net

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

શીવા કોમ્પ્લેક્ષ, અસાન્ધ રોડ,

રેલ્વે કોસીંગ પાસે,

પાનીપત- 132 103 (હરિયાણા)

ટેલી: 91-180-265 8324

Email: tspanipat@eth.net

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

1લો માળ, કલીંગા નીલાયમ,

495-496, ત્રીચી મેઇન રોડ,

ગુગાઇ, સાલેમ 636 006 (ટી.એન)

ટેલી: 91-427-2467740

Email: tcsalem@sancharnet.in

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

164/11, રેલ્વે લાઇન્સ,

શોલાપુર – 413001. (મહારાષ્ટ્ર)

ટેલી: 91-217-2312698

Email: tcsolapur@sancharnet.in

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

બ્લોક નં.2(એ), 2જો માળ, રેશમ ભવન,

લાલ દરવાજા, સુરત – 395 003 (ગુજરાત)

ટેલી: 91-217-2312698

Email: tcsurat@yahoo.com

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

205 બી.એસ. સુન્દરમ રોડ,

ડી.એલ.એમ જીન અને પ્રેસીંગ ફેક્ટરી,

ત્રીપુર – 641 601. (ટી.એન.)

ટેલી: 91-421-2201402

ફેક્સ: 91-421-2202500

Email: tctripur@eth.net

રીજીનલ ઓફીસ ઓફ ધી ટેક્ષટાઇલ કમીટી

ઇયુપીઇએ, બી-2, ગુરુકૃપા કોલોની,

નાદેસર, વારાણસી – 221 002

ટેલી: 91-542-2500616, 2500413

ઓફિસ ઓફ ધી ડેવલપમેન્ટ કમિશ્નર (હેન્ડલુમ)

મીનીસ્ટ્રી ઓફ ટેક્ષટાઇલ્સ, ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા,

ઉદ્યોગ ભવન,

ન્યુ દીલ્હી-110011.

ટેલિ: 011+23062945/23063397/23061865

ફેક્સ: 011+23062429/23061580/23063744

Email: dchl@nic.in

ટેક્ષટાઇલ કમીટી

મીનીસ્ટ્રી ઓફ ટેક્ષટાઇલ્સ, ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા,

પી. બાલુ માર્ગ, પ્રભાદેવી ચોક, પ્રભાદેવી,

મુંબઇ – 400 025.

ટેલી: 022+66527510 / 66527521

Email: secy@qiasbm01.vsnl.net.in / tciso@vsnl.com